

Høringssvar skolestruktur i Innlandet.

Leserinnelegget mitt fra februar (datert 06.02.2024) er blitt registrert som høringssvar, jeg står for alt som er skrevet der. Jeg ønsker likevel å komme med noen tilføyelser i forhold til elementer som er kommet til siden leserinnelegget mitt ble skrevet.

Jeg må skuffe de tre «budsjettkameratene» Breen, Velure og Wahl Gran med nok et «ukonstruktivt» høringssvar. Jeg oppfordrer dere til å løfte blikket og se på andre løsninger enn ensidig kutt i det videregående skoletilbudet for å få puslespillet til å gå opp!

Det må erkjennes at utdanning koster. Men, alternativet koster mer. Det er derfor det er så uendelig viktig med en samfunnsøkonomisk analyse av konsekvensene av nedlegging av skoler, linjer og tilbud.

Utenforskap

Hvert år brukes millioner av kroner på prosjekter for å få folk som står utenfor skole og arbeid ut i arbeid. Med de endringene som foreslås nå, frykter jeg at andelen som faller utenfor vil øke betydelig. Mitt «ukonstruktive» forslag er derfor at en del av disse midlene kan omfordres for å opprettholde og styrke dagens desentraliserte skolestruktur og forhindre at enda flere skal falle utenfor. 8. august kunne vi i flere medier (VG, NRK) lese at Arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna oppfordrer foreldre til å ta tak for å få ungdom til å fullføre videregående utdanning og komme seg i jobb. Hvordan skal dette skje i praksis når ungdommen bor på hybel flere timers kjøring unna? Hvis ungdommen er i faresonen for å droppe ut av videregående, er det fort gjort å snu døgnrytmen, skru av vekkeklokka og sette telefonen på lydløs slik at mor og far ikke får tak i en på morgenen.

Psykisk helse.

Jeg kan ikke forstå at dere tør å vurdere alternativer der **alle** ungdommene fra Nord-Gudbrandsdalen (Dovre, Lesja, Lom og Skjåk) nærmest tvinges til å flytte på hybel. Selvmordstallene for 2023 er de høyeste siden 1988.

<https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/nssf/kunnskapsressurser/statistikk-selv mord/> Innlandet er allerede på 2. plass i selvmordsrate (antall selvmord pr. 100.000 innbyggere). Blant annet Ungdataundersøkelsen viser også at andelen ungdom som melder om høy grad av psykiske utfordringer øker. <https://www.ungdata.no/stress-press-og-psykiske-plager-blant-unge/> Hvordan vil det være mulig å sørge for at disse kommer levende gjennom videregående skole når enda flere skal bo på hybel, langt fra familie og andre naturlige omsorgspersoner?

Ifølge temasiden på ungdata.no, er «Et annet gjennomgående trekk er at ungdom som sliter med psykiske helseplager, oftere enn andre er involvert i ulike typer risikoatferd. De har i større grad deltatt i kriminalitet, har oftere erfaring med rusmidler, og flere har skulket skolen (Bakken 2015)». I denne sammenhengen er det å tvinge en stor andel av videregående skoleelever til et liv på hybel et gigantisk eksperiment som vi ikke aner konsekvensene av. Senest nå i august var det et tilfelle i Innlandet, der en ungdom møtte opp på skolen og truet med kniv – hvilke konsekvenser kunne dette fått i et kollektiv for skoleelever?

Kvalitet i skolen

Det er lagt fram et sett med kriterier som gis enerett til å definere kvalitet i skolen. Blant annet at det må være minst to paralleller på studiespesialisering. Jeg vil råde dere til å se til skolen i Lom. Eksempelvis var det oppe et parti med 5 elever til muntlig kjemieksamen i 2.klasse. Alle 5 kandidatene fikk karakteren 6. Jeg stiller meg uforstående til at det ikke skal tas med i vurderingen av kvalitet.

Jeg vil også anbefale beslutningstakerne å se på Udir sine statistikker rundt trivsel i videregående skole <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elevundersokelsen-vgs-alle-resultater-tema/>

I denne kommer det tydelig fram at ved skolen i Lom er scoren bedre enn gjennomsnitt for så godt som alle spørsmål. Det er helt absurd at en skole hvor resultatene er så bra målt i gjennomføringsgrad, karakterer og trivsel skal legges ned.

Bosetting i hele fylket

Det lanseres stadig nye programmer for bolyst og trivsel i distriktene. Det vil være meningsløst å putte enda mer penger inn i dette, hvis skolestrukturen skal være slik at alle fra gitte områder må bo på hybel for å gå på videregående. Ingen uten en svært sterk tilknytning til regionen vil velge å flytte til Nord-Gudbrandsdalen hvis det er gitt at ungdommene må flytte på hybel når de er 15-16 år gamle.

Hvis det er sentralisering som er ønsket, får dere heller være ærlige om det, og gi støtte til at vi kan flytte herfra og kjøpe oss et fornuftig bosted i sentrale strøk.

Drosjeskyss

På NRK Innlandet 20. august, ble det opplyst om at Innlandet fylkeskommune bruker 250 millioner kroner årlig på drosjeskyss til og fra skolen. En betydelig andel av dette er for barn og unge som pga. psykiske utfordringer ikke kan ta vanlig skolebuss. Dette er en todelt utfordring: På den ene siden: hvordan skal disse ungdommene klare å fullføre videregående utdanning hvis de må bo på hybel? Skal de kjøres med drosje fra hjemmet til hybelen søndag kveld/mandag morgen og tilbake fredag? Ellers er det grunn til å frykte at disse havner i andelen som ikke klarer å fullføre videregående utdanning.

På den andre siden: hvis en klarer å redusere andelen som må ha drosjeskyss, om enn bare med 20 %, ville det være 50 millioner kroner til overs som f.eks. kunne bidra til å opprettholde dagens struktur i den videregående skolen.

Beredskap/matsikkerhet

Skal vi ha mulighet til å oppnå en viss grad av selvforsyning av mat, er vi nødt for å ta all dyrkbar jord i bruk. Uten ungdommen blir det umulig å opprettholde såpass bosetting at jordbruksområdene i utkanten kan brukes til matproduksjon.

Hente inn andre midler

Hvis det er slik at det ikke er mulig å opprettholde et fornuftig tilbud i den videregående skolen med de midlene som er til rådighet pr. i dag, må dette formidles til de som bevilger pengene. Arbeiderpartiet sitter i regjering, så det er gode muligheter for å formidle utfordringene til de som har nøkkelen til «pengebingen».

Terrenget kan ikke tilpasses til kartet

Det stundet som nå er i ferd med å gjennomføres kan ikke beskrives som annet enn kutt for å få terrenget til å passe med kartet.

De tre «budsjettkameratene» nevnt innledningsvis harselerer i medieoppslag 19. august med at Rødt og Senterpartiet kjemper for tomme klasserom. Hvis ledige skolepulter betyr at flere fullfører videregående utdanning og det er lys i vinduene i husene f.eks. på Dovre, Lesja, Lom og Skjåk, er det min overbevisning at det samfunnsøkonomiske regnestykket likevel en positiv bunnlinje.

Lom, 30.08.2024

Eldri Bjørnstad Kolden